

Waar ligt de oorzaak van lage kwaliteit gravelbanen?

Waarom krijgen groundsman hun gravelbaan soms niet in conditie?

Jos Nellisse (Ace Tennisservice).

Om een graveltennisbaan in goede conditie te houden is regelmatig en kundig onderhoud noodzakelijk. Toch toont een discussie op het forum van Fieldmanager aan dat dat alleen niet voldoende is. Gezien de reacties werpt de vraag zich daarom op: wordt het niet eens tijd om de norm tegen het licht te houden?

Auteur: Guy Oldenkotte

Het forum van de website *FIELDMANAGER* is een populaire plek waar groundsman van vele verenigingen in ons land regelmatig van gedachten wisselen over verschillende onderwerpen. Zo ook groundsman 'Bees' die deze zomer het forum aangreep om advies te vragen voor een oplossing voor gravelbanen die zacht bleven. Ondanks regelmatig walsen bleef de gravel laag zacht en onstabiel. Bees was ten einde raad. Zijn gravel was volgens certificaat geleverd en gekeurd, hoewel hij wel erkende dat het een grote hoeveelheid grove delen bevat.

Daarom wordt dit regelmatig met de hand weggeschraapt. En aan het begin van elk seizoen, wanneer de winter voorbij is, wordt de rommel verwijderd en wordt de bovenste 1 à 2 centimeter gravel afgeschraapt om door nieuw gravel te worden vervangen, zo zei Bees. Daarbij wordt de onderlaag opgeruwd, waarna de toplaag van oud en nieuw gravel gemixt wordt voordat alles weer wordt gewalst. Tegenwoordig krijgt Bees de banen niet meer hard, zelfs niet wanneer de gravel twee keer per week machinaal wordt gewalst. Bees vreesde een drainageprobleem, omdat

tijdens de laatste hoosbui luchtballen zichtbaar waren op de baan. Bovendien waren de spanlijnen tijdens die bui gaan drijven en bleek de gravel laag na afloop sponzig en volledig onbespeelbaar te zijn. Omdat de club een beperkt budget heeft voor het onderhoud, wilde Bees eerst de mening van de lezers horen voordat eventueel besloten zou moeten worden om professionele hulp in te schakelen. Antwoord kreeg hij zeker!

Hobbelige onderlaag

Dat Bees veel verschillende adviezen kreeg, is

niet verwonderlijk. De goede lezer zal opgemerkt hebben dat, met het verwijderen van de bovenste 1 à 2 centimeter, Bees en z'n team wel erg veel gravel van de baan halen. De reacties die hij daarom ontving, waren zeker niet eensluidend. Zo dacht Coen Wijnhoven direct in oplossingen en opperde hij dat het probleem waarschijnlijk veroorzaakt werd door een slechte afwatering dat verholpen kon worden door het aanbrengen van kleine kratjes in de onderlaag, zo was zijn advies. De kratjes moeten helpen het water beter af te voeren en kunnen, indien nodig, op het riool worden aangesloten. 'Dat zou een afwateringsprobleem binnen twee dagen kunnen oplossen,' zegt Wijnhoven die vooral kennis heeft van afwateringstechniek. Het systeem is echter nog niet getest door Kiwa ISA Sport, waardoor het nog niet mag worden toegepast op graveltennisbanen die worden gebruikt voor competities. In een reactie liet Bees direct al weten dat de drainage niet het probleem zou kunnen zijn omdat de 'waterafvoer bij normale buien' normaal verloopt. Enkele weken later voegde hij daaraan toe dat de KNLTB een laagdiktemeting had uitgevoerd waaruit bleek dat de drainagelaag niet vlak, maar uiterst hobbelig was. Daardoor zou de gravellaag niet overal even dik zijn en zeker niet wanneer de bovenkant vlak is. Bees vermoedde dat schommelingen in de laagdikte de boosdoeners waren.

Wat de discussie duidelijk maakt, is dat het garanderen van goede graveltennisbanen een groot probleem is waar zowel groundsmen als leveranciers mee kunnen worstelen

Ook deze toevoeging is opmerkelijk omdat noch de KNLTB, noch een keuringsinstantie laagdiktemetingen uitvoert. En het valt maar te bezien wat je kunt waarnemen wanneer men dat doet; voor een dergelijk onderzoek zou de onderbouw van de volledige baan in kaart moeten worden gebracht en zou er niet vertrouwd mogen worden op enkele steekproeven. Wat de discussie duidelijk maakt, is dat het garanderen van goede graveltennisbanen een

groot probleem is waar zowel groundsmen als leveranciers mee kunnen worstelen. 'Om gelijk met een oplossing te komen is wel erg kort door de bocht,' zegt Jarno Tiethoff van Kennis van Sport. 'Problemen kunnen meerdere oorzaken hebben en dat is iets wat je ter plekke moet bekijken voordat je direct in oplossingen moet gaan denken. Anders doe je allerlei investeringen die uiteindelijk niet de oplossing blijken te bieden.' Tiethoff werkte in het verleden bij de KNLTB als accommodatieadviseur en is goed bekend met de officiële KNLTB-werkmethode om gravelbanen te onderhouden. Tegenwoordig geeft hij advies over de aanschaf, aanleg en het onderhoud van tennisbanen.

Jos Nellissen, die als directeur van Ace Tennisservice over ruim dertig jaar ervaring beschikt in tennisbouw en met gravel als specialisme, meent ook dat bij gravelbanen bij uitstek het probleem door degelijk onderzoek eerst moet worden vastgesteld. 'Gravel is een natuurlijk product dat werkt en dat overal anders reageert. Bovendien zou het met de perceptie te maken kunnen hebben. Men was gewend aan keiharde banen voordat de gravelbaan werd aangepakt. Maar daarna zijn de banen zacht en dat is dan weer het andere uiterste.' Aanhoudende walsbeurten zoals door Bees worden uitgevoerd, bieden bij voorbaat weinig soelaas. 'Een wals

voor gravelbanen heeft een bepaald (maximaal) gewicht in verhouding tot zijn werkbreedte. Na een aantal walsbeurten is het effect van een wals bijna nihil, tenzij er sprake is geweest van (nacht) vorst.'

Een groter probleem

Sinds de komst van alternatieve tennisondergronden op basis van kunstgras is het aantal gravelbanen afgenomen. Dat is met name de KNLTB een doorn in het oog. Verenigingen zouden zich te snel laten aanpraten dat gravelbanen te veel onderhoud vergen. Tegelijkertijd neemt het aantal groundsmen af.

Sinds de jaren '90 kunnen verenigingen en bouwers van sportondergronden terugvallen op de zogenaamde sportvloerenlijst. Daarin staat exact beschreven waar de ondergrond aan moet voldoen. 'Voor gravel is er zowel een materiaaltechnische norm als een sporttechnische norm. Daar staat exact in beschreven waaraan een gravelbaan moet voldoen,' merkt Tiethoff op. 'De roep voor normen voor tennisgravelbanen was in de jaren '90 groot vanwege stabiliteitsproblemen bij een groot aantal banen.' Sinds de introductie van die normen zijn ze nauwelijks meer aangepast. Rob Wismans van Sport en Rekreatie Reuver, een toonaangevend leverancier van gravel, is van mening dat de tijd is aangebroken om de huidige

Zeer strenge winters die spelen op gravel onmogelijk maken zullen in de toekomst zeldzaam zijn.

Rob Wismans (Sport en Rekreatie Reuver).

Jarno Tiethoff (Kennis van Sport).

norm eens tegen het licht te houden en opnieuw te toetsen. 'Gravel bestaat voor een groot deel uit gemalen dakpan. En de kwaliteit van deze dakpannen is door de jaren heen veranderd,' zo zegt Wismans. Vroeger hadden dakpanfabrikanten veelvuldig afgekeurde dakpannen die qua samenstelling van goede kwaliteit waren. Tegenwoordig is dat aantal aanzienlijk minder. Bovendien moeten grondstoffen van steeds grotere afstand worden aangevoerd.

Het leveren van goede gravel is vooral het in balans houden van de hardheid, slijtvastheid, wateropname en de doorlatendheid van de gravel, licht Wismans toe. 'Maar weersinvloeden en de omgeving van de baan zijn van grote invloed op het behouden van de kwaliteit.' Jos Nellissen gaat in deze discussie zelfs een stap verder. 'Van mij mag die hele norm worden afgeschaft. Het voegt niks toe, maar is een goed voorbeeld van Nederlandse bemoeizucht. Wanneer je als aannemer in staat bent om een baan goed aan te leggen volgens een andere methode en gedurende een langere periode bewezen hebt dat je dat kunt, dan zou dat toch niet mogen omdat je verplicht bent om je aan de norm te houden. Dat is de omgekeerde wereld. Ik ben van mening dat het probleem van zachte banen bij de tennisvereniging van Bees juist te wijten is aan die norm.' Binnen deze norm wordt een, naar zijn mening, te hoog aandeel grove korrel voorge-

schreven. 'Daardoor bindt de gravel zich niet en kunnen zulke problemen met gravelbanen zich voordoen.'

Verenigingen zouden zich te snel laten aanpraten dat gravelbanen te veel onderhoud vergen

Kiwa ISA Sport is in ons land onder meer verantwoordelijk voor het testen en waarborgen van de norm. Voor adviseur Christian van Genugten van Kiwa ISA Sport is deze discussie over de norm voor gravel echter nieuw. 'Wij hebben tot op heden geen signalen ontvangen, of tijdens de keuringen geconstateerd, dat er structureel wat mis zou zijn met de normering, het gravelmateriaal en/of de aanleg hiervan. Maar mocht de industrie daar anders over denken, dan willen wij graag luisteren.' Van Genugten merkt daarbij op dat het ter discussie stellen van een norm procedureel is geregeld via de werkgroepen en normeringscommissies. Aannemers en leveranciers kunnen daar terecht wanneer zou blijken dat iets niet zou werken binnen de normeringen. Volgens de inspecteur van Kiwa ISA Sport is het voorbarig problemen met gravelbanen onmiddellijk te wijten aan de norm. 'Zowel nieuwe gravel-

banen als banen waarvan de volledige topklaag wordt gerenoveerd, dienen te worden gekeurd. Maar ik heb de indruk dat dat niet altijd gebeurt omdat een topklaagrenovatie ook weleens wordt gezien als groot onderhoud.' Daardoor wordt de oorzaak van problemen niet altijd correct vastgesteld. Bovendien wordt bij een renovatie formeel alleen gekeken naar de gravellaag en de daaronder gelegen lavaalag. De zandonderbouw wordt indicatief beoordeeld. Die aanpak zou het probleem van de zachte gravelbanen op de tennisclub van Bees dus ook niet hebben geïdentificeerd wanneer die daadwerkelijk is gelegen in de onderbouw.

Beter naar onderhoud kijken

De perceptie dat graveltennisbanen onderhoudsintensief zijn, doet veel verenigingen besluiten over te stappen naar alternatieven met alle consequenties van dien. 'Uiteindelijk is gravel nog steeds de goedkoopste en meest geliefde ondergrond voor tennissers in Nederland,' merkt Jos Nellissen op. 'Maar er zijn verhalen bekend van verenigingen, die besloten om hun gravelbanen in te ruilen voor een alternatief op basis van kunstgras, maar die vervolgens leden zien vertrekken vanwege de keuze. Zo'n vereniging zit vervolgens met een duur park en te weinig leden.' Bij gravelbanen draait het erom dat je de gravelhuishouding corrigeert. Daar de grove korrel door spelen en slepen steeds naar de kanten

wordt verplaatst, dient deze tijdens het seizoen regelmatig te worden verdeeld over de gehele oppervlakte en tijdens de voorjaarsbeurt weer te worden ondergefreesd in de toplaag. 'Daarbij is "water" het toverwoord tijdens het onderhoud van banen gedurende het seizoen. Een goed afgestelde beregeningsinstallatie is daarom een vereiste. Maar dan wel in combinatie met een goede waterafvoer.' Met die kennis in het achterhoofd heeft Nellissen specifiek advies voor Bees. 'Bij een hoosbui zoals door Bees beschreven, kan de toplaag zich ontmengen. Daarbij komt de grofste fractie bovenop te liggen. Omdat deze fractie niet bindt, kan de baan zacht aanvoelen en laten ook de lijnen los. Het zou wellicht verstandiger zijn om in de basis het aandeel grove fractie te verlagen en die naar behoefte bij voorjaarsbeurten aan te vullen.'

Versleten gravel is voor veel verenigingen niet duidelijk. Hierdoor wordt vaak te lang op een versleten gravelbaan doorgespeeld

one-size-fits-all

Jarno Tiethoff stipt aan dat verenigingen regelmatig op gravelbanen doorspelen die eigenlijk 'versleten' zijn. 'Bij kunstgras is wel duidelijk te zien wanneer het vervangen moet worden. De vezel is versleten en dit is makkelijk meetbaar. Versleten gravel is voor veel verenigingen niet

duidelijk. Hierdoor wordt vaak te lang op een versleten gravelbaan doorgespeeld. Dit is op te lossen door de baan in kaart te brengen en te vertalen naar het meerjarenonderhoudsplan. Op deze wijze zijn de financiële pieken voor een gravelvereniging bekend. Hierdoor kan er gericht in de vereniging worden geïnvesteerd.' Tiethoffs advies is daarom om graveltennisbanen met een ander oog te bekijken. 'Groundsmen moeten leren anders naar gravel te kijken. Ze moeten weten wat ze doen. Gravel is bewerkelijk en kan zich in situaties verschillend gedragen. Je moet begrijpen waarom je een behaalde handeling op gravel uitvoert. Daarvoor is kennis van de constructie en het materiaal noodzakelijk. Vandaar dat dit het eerste is wat wij uitleggen tijdens de cursus gravelonderhoud. Maar wanneer ze een gravelbaan goed onderhouden, dan zou de baan zo'n 25 jaar mee moeten kunnen gaan.' Rob Wismans van Sport en Rekreatie Reuver voegt daaraan toe: 'Ook wij zien dat het onderhoud niet meer hetzelfde is als wat het ooit is geweest. Tegenwoordig mogen gravelbanen ook onder afschot worden aangelegd. Het is nog maar de vraag wat de kwaliteit van die banen uiteindelijk zal zijn omdat dat extra aandacht van de groundsman zal vergen. Aan de andere kant: in België en Duitsland liggen deze banen al jaren en hoor je er niemand over klagen.' Daar moet dan wel bij worden opgemerkt dat gravelbanen in de betreffende landen anders worden opgebouwd. Gravelenthousiastelingen die lering willen trekken van de situaties aldaar moeten zich wel realiseren dat een dergelijke constructie niet per definitie in Nederland is toegestaan. Omdat gravel een natuurlijk product is, is

Wismans van mening dat een 'one-size-fits-all'-oplossing niet de beste is voor graveltennisbanen. 'Zaken zoals schaduw, zon, vocht, het weer en het onderhoud spelen uiteindelijk allemaal een rol in de kwaliteit van de banen. Die situatie verschilt van vereniging tot vereniging waardoor het lastig is alle banen dezelfde maat te nemen.'

Niet ter discussie

Voorsnog ziet Christian van Genugten van Kiwa ISA Sport geen aanleiding om de norm ter discussie te stellen. 'Dat is iets wat de industrie zal moeten aanzwengelen.'

De regels voor gravelbanen zijn, voor wat betreft Van Genugten, duidelijk. 'Die bestaan al lang en zijn helder.' Daarmee kaatst hij de bal dus definitief terug naar de industrie.

Of de problemen van Bees inmiddels zijn opgelost, is niet helemaal duidelijk. Ondanks herhaaldelijk verzoek, mochten we geen aanvullende informatie ontvangen. Misschien grijpt hij de komende winterperiode aan om zich, nogmaals, te verdiepen in het onderhoud van gravelbanen en wil hij wachten tot het komend voorjaar voordat hij daadwerkelijk kan oordelen of een genomen maatregel effect heeft gesorteerd.

De belangstelling voor uitleg over goed onderhoud van gravelbanen blijft hoog.

Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-4993